

ДОХОДИ, РАЗХОДИ И ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ДОМАКИНСТВОТА ПРЕЗ 2021 ГОДИНА

Доходи на домакинствата

През 2021 г. годишният общ доход средно на лице от домакинство е 7 705 лв. и нараства с 10.0% спрямо 2020 година. За последните десет години (2012 - 2021 г.) общият доход средно на лице от домакинство се увеличава 1.8 пъти.

1. Общ доход и други средства на лице от домакинство по източници

Източници на доходи	2012		2016		2020		2021	
	лв.	%	лв.	%	лв.	%	лв.	%
Общ доход	4327	100.0	5167	100.0	7002	100.0	7705	100.0
Брутен общ доход	4121	95.2	4989	96.6	6749	96.4	7434	96.5
Работна заплата	2281	52.7	2807	54.3	3927	56.1	4379	56.8
Извън работната заплата	109	2.5	150	2.9	46	0.7	49	0.6
От самостоятелна заетост	330	7.6	319	6.2	434	6.2	401	5.2
От собственост	41	0.9	36	0.7	43	0.6	33	0.4
Пенсии	1153	26.7	1432	27.7	2018	28.8	2311	30.0
Обезщетения за безработни	29	0.7	20	0.4	32	0.5	31	0.4
Семейни добавки за деца	35	0.8	40	0.8	82	1.2	71	0.9
Други обезщетения и помощи	82	1.9	119	2.3	90	1.3	90	1.2
Регулярни трансфери от други домакинства	61	1.4	65	1.3	78	1.1	70	0.9
Приходи от продажби	35	0.8	31	0.6	20	0.3	15	0.2
Други приходи	171	4.0	147	2.9	233	3.3	255	3.3
Изтеглени спестявания	154	x	179	x	219	x	278	x
Заеми и кредити	60	x	57	x	66	x	53	x
Общо	4541	x	5404	x	7288	x	8036	x

Реалните доходи¹ на домакинствата нарастват с 6.5% през 2021 г. в сравнение с 2020 г., като най-висок е индексът на реалните доходи през 2021 г. спрямо 2012 г. - 159.0%.

2. Индекси на реалните доходи на лице от домакинство

Години	Години, приети за база									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
2012	100.0									
2013	110.3	100.0								
2014	111.8	101.4	100.0							
2015	115.2	104.5	103.0	100.0						
2016	121.2	109.9	108.3	105.2	100.0					
2017	128.3	116.4	114.8	111.4	105.9	100.0				
2018	134.4	121.8	120.1	116.6	110.9	104.7	100.0			
2019	142.9	129.6	127.7	124.0	117.9	111.3	106.3	100.0		
2020	149.3	135.3	133.5	129.6	123.2	116.3	111.1	104.4	100.0	
2021	159.0	144.2	142.2	138.0	131.2	123.9	118.3	111.3	106.5	100.0

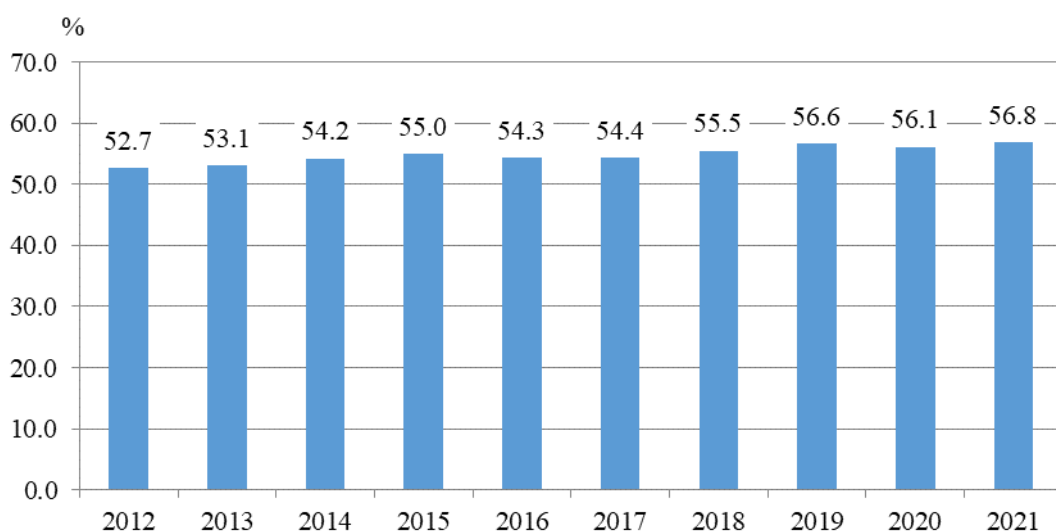
¹ Реалните доходи се изчисляват, като номиналните доходи се дефлират със средногодишните индекси на потребителските цени.

През периода 2012 - 2021 г. са регистрирани следните по-важни изменения по отношение на източниците на общия доход средно на лице от домакинство:

- Доходът от работна заплата през 2021 г. е 4 379 лв. и се увеличава с 11.5% спрямо 2020 г., а нарастването му в сравнение с 2012 г. е 1.9 пъти;
- Доходите от пенсии за последната година са 2 311 лева. Те нарастват с 14.5% спрямо 2020 г. и 2 пъти в сравнение с 2012 година;
- Доходите от самостоятелна заетост през 2021 г. са 401 лв. и намаляват със 7.6% спрямо 2020 г., а спрямо 2012 г. нарастват с 21.5%;
- Доходът от трудова дейност извън работната заплата за последната година е 49 лв. и се увеличава спрямо 2020 г. с 6.5%, а в сравнение с 2012 г. намалява с 55.0%;
- Доходите от другите социални трансфери (обезщетения за безработни, семейни добавки за деца и други социални помощи и обезщетения) през 2021 г. са 192 лева. Те намаляват с 5.9% спрямо 2020 г. и се увеличават с 31.5% спрямо 2012 година.

В структурата на общия доход с най-висок относителен дял е работната заплата. През 2021 г. той е 56.8%, което е с 0.7 процентни пункта повече в сравнение с 2020 г. и с 4.1 процентни пункта повече спрямо 2012 година.

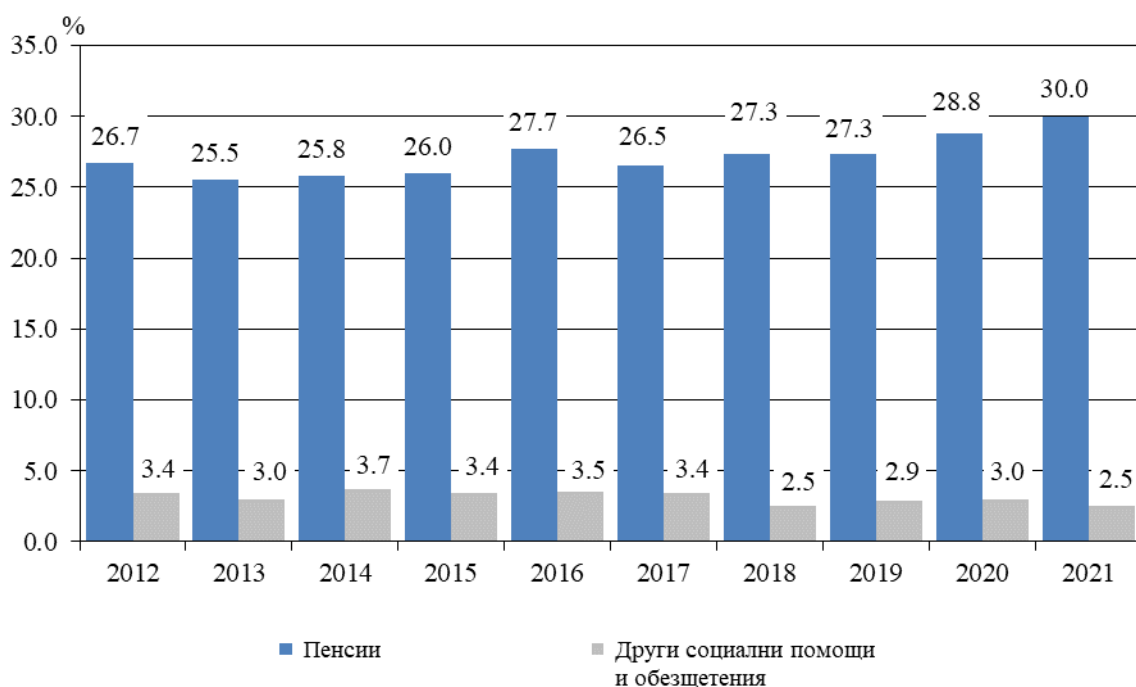
Фиг. 1. Относителен дял на дохода от работна заплата в общия доход на домакинствата

Доходите от всички социални трансфери (пенсии, обезщетения за безработни, семейни добавки за деца и други социални помощи и обезщетения) формират 32.5% от общия доход на домакинствата през 2021 година.

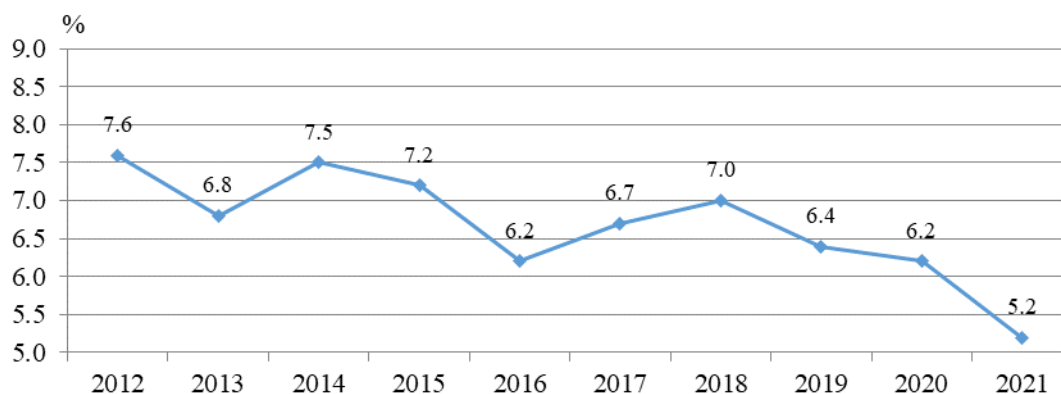
От получените социални трансфери с най-висок относителен дял в общия доход на домакинствата са доходите от пенсии - 30.0%, който е с 1.2 процентни пункта повече в сравнение с 2020 г. и с 3.3 процентни пункта повече в сравнение с 2012 година.

Фиг. 2. Относителен дял на дохода от пенсии и други социални трансфери в общия доход на домакинствата

През 2021 г. относителният дял на доходите на домакинствата от самостоятелна заетост в общия доход на домакинствата е 5.2% и намалява с 1.0 процентен пункт в сравнение с 2020 г. и с 2.4 процентни пункта спрямо 2012 година.

Фиг. 3. Относителен дял на дохода от самостоятелна заетост в общия доход на домакинствата

Относителният дял на дохода от трудова дейност извън работната заплата е 0.6% и намалява спрямо 2020 г. с 0.1 процентни пункта, а спрямо 2012 г. намалението е с 1.9 процентни пункта.

Разходи на домакинствата

През 2021 г. българските домакинства са изразходвали 7 042 лв. средно на лице, което е с 13.2% повече в сравнение с 2020 година. За периода 2012 - 2021 г. разходите на домакинствата се увеличават 1.7 пъти.

3. Общ разход и други средства средно на лице от домакинство

Групи разходи	2012		2016		2020		2021	
	лв.	%	лв.	%	лв.	%	лв.	%
Общ разход	4058	100.0	4755	100.0	6220	100.0	7042	100.0
Потребителски общ разход	3392	83.6	3926	82.6	5054	81.3	5788	82.2
Храна и безалкохолни напитки	1355	33.4	1464	30.8	1872	30.1	2057	29.2
Алкохолни напитки и тютюневи изделия	178	4.4	206	4.3	265	4.3	289	4.1
Облекло и обувки	129	3.2	172	3.6	188	3.0	256	3.6
Жилища, вода, електроенергия и горива за битови нужди	621	15.3	681	14.3	861	13.8	974	13.8
Жилищно обзавеждане и поддържане на дома	131	3.2	175	3.7	260	4.2	333	4.7
Здравеопазване	212	5.2	263	5.5	388	6.2	442	6.3
Транспорт	260	6.4	326	6.9	415	6.7	483	6.9
Съобщения	179	4.4	211	4.4	285	4.6	315	4.5
Свободно време, културен отдих и образование	167	4.1	226	4.8	250	4.0	312	4.4
Разнообразни стоки и услуги	160	3.9	202	4.2	270	4.3	326	4.6
Данъци	200	4.9	247	5.2	360	5.8	394	5.6
Социални осигуровки	247	6.1	310	6.5	500	8.0	532	7.6
Регулярни трансфери към други домакинства	55	1.4	55	1.2	56	0.9	63	0.9
Други разходи	163	4.0	216	4.5	251	4.0	264	3.7
Влог	65	x	195	x	510	x	533	x
Изплатен дълг и даден заем	170	x	156	x	135	x	141	x
Общо	4293	x	5106	x	6865	x	7717	x

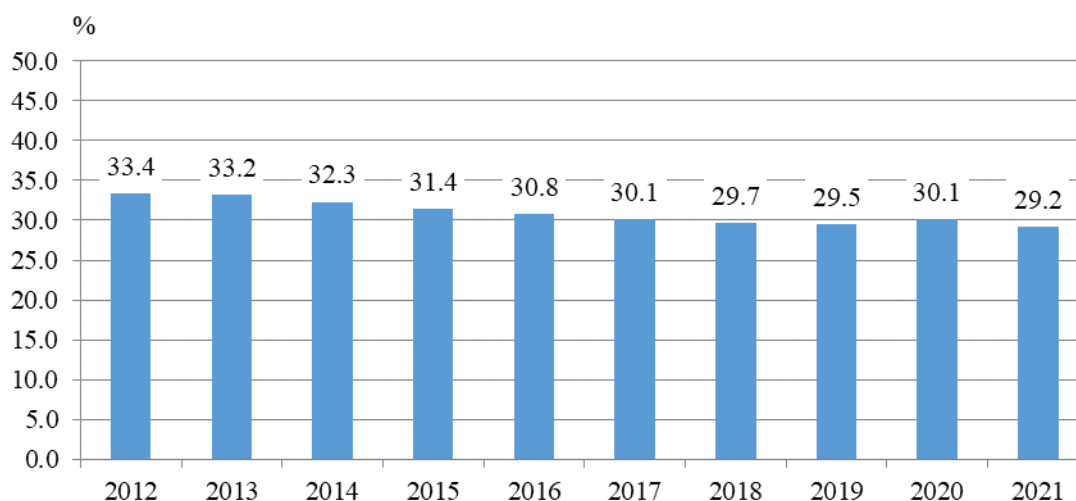
Относителният дял на потребителския разход от общите разходи на домакинствата намалява от 83.6% през 2012 г. на 82.2% през 2021 година.

През периода 2012 - 2021 г. се наблюдават следните промени по отношение на някои видове разходи средно на лице от домакинство:

- Изразходваните средства за храна и безалкохолни напитки през 2021 г. са 2 057 лв., или с 9.9% повече спрямо 2020 г. и с 51.8% повече в сравнение с 2012 година;
- Разходите за облекло и обувки през 2021 г. са 256 лева. В сравнение с предходната година те нарастват с 36.2%, а спрямо 2012 г. - 2 пъти;
- Разходите, свързани с жилището (вода, електроенергия, горива, жилищно обзавеждане и поддържане на дома), за последната година са 1 307 лева. В сравнение с 2020 г. нарастват с 16.6%, а спрямо 2012 г. се увеличават 1.7 пъти;
- За здравеопазване през 2021 г. са изразходвани 442 лв. - с 13.9% повече от 2020 г. и 2.1 пъти повече спрямо 2012 година;

- За транспорт и съобщения през 2021 г. са похарчени 798 лв., което е с 14.0% повече от 2020 г. и 1.8 пъти повече спрямо 2012 година;
 - Разходите за свободно време, културен отдих и образование през 2021 г. са 312 лева. В сравнение с 2020 г. те се увеличават с 24.8%, а спрямо 2012 г. - 1.9 пъти;
 - През последната година разходите за данъци и социални осигуровки са в размер на 926 лв. и се увеличават със 7.7% в сравнение с 2020 г., а спрямо 2012 г. нарастват над 2 пъти.
- През 2021 г. относителният дял на разходите за храна от общия разход е 29.2%, което е с 0.9 процентни пункта по-малко в сравнение с 2020 г. и с 4.2 процентни пункта по-малко спрямо 2012 година.

Фиг. 4. Относителен дял на разхода за храна и безалкохолни напитки в общия разход на домакинствата

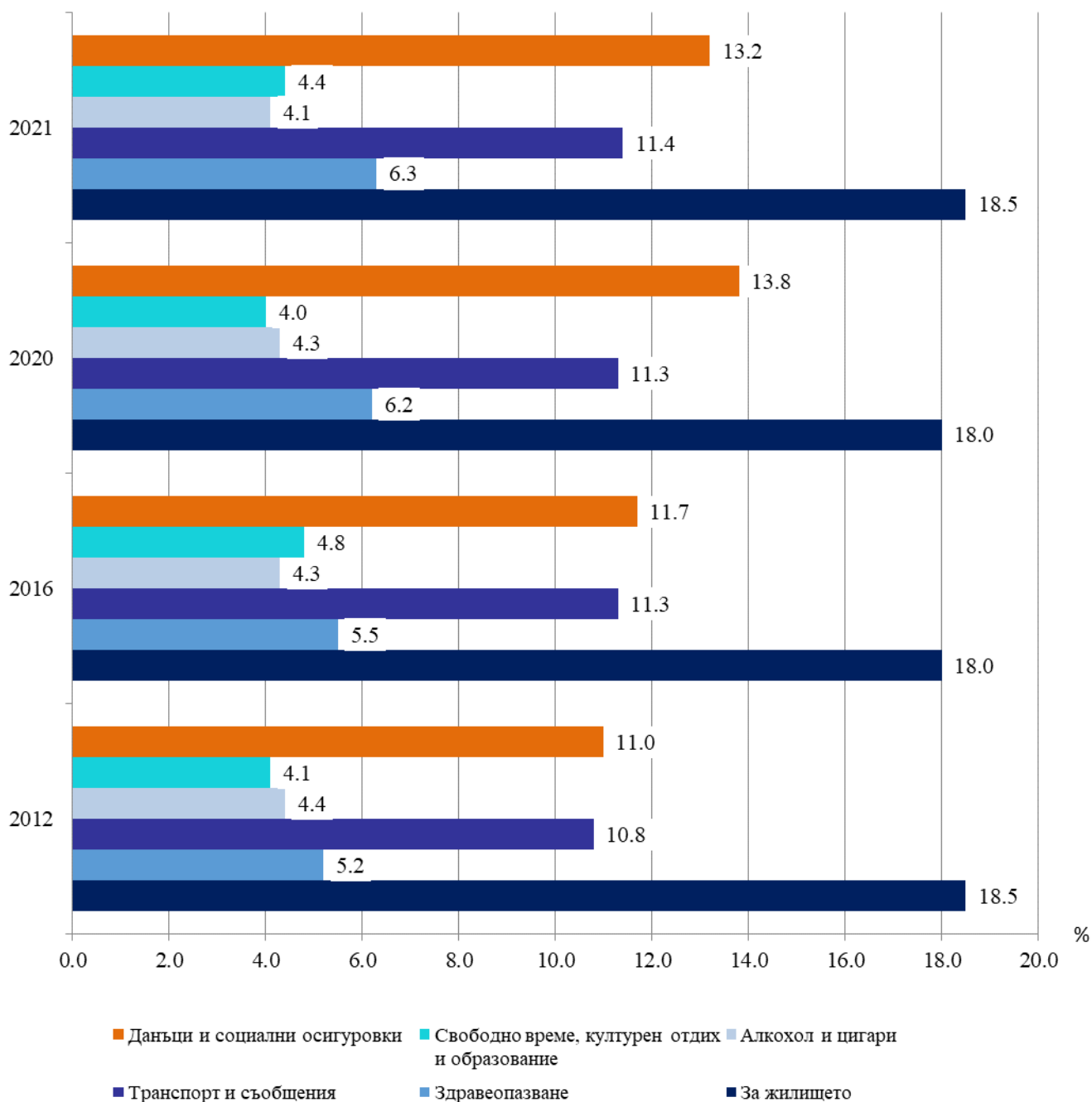
Относителният дял на разходите, свързани с жилището, се увеличава с 0.5 процентни пункта през 2021 г. спрямо 2020 г., а в сравнение с 2012 г. е без промяна.

Делът на разходите за данъци и социални осигуровки е 13.2% от общия разход през 2021 г., което е с 0.6 процентни пункта по-малко в сравнение с 2020 г. и с 2.2 процентни пункта повече спрямо 2012 година.

Относителният дял на разходите за здравеопазване нараства с 0.1 процентни пункта през 2021 г. спрямо 2020 г. и с 1.1 процентни пункта спрямо 2012 година.

През периода 2012 - 2021 г. делът на разходите за транспорт и съобщения в общия разход е в рамките на 11 - 12%.

Фиг. 5. Относителен дял на някои видове разходи в общия разход на домакинствата

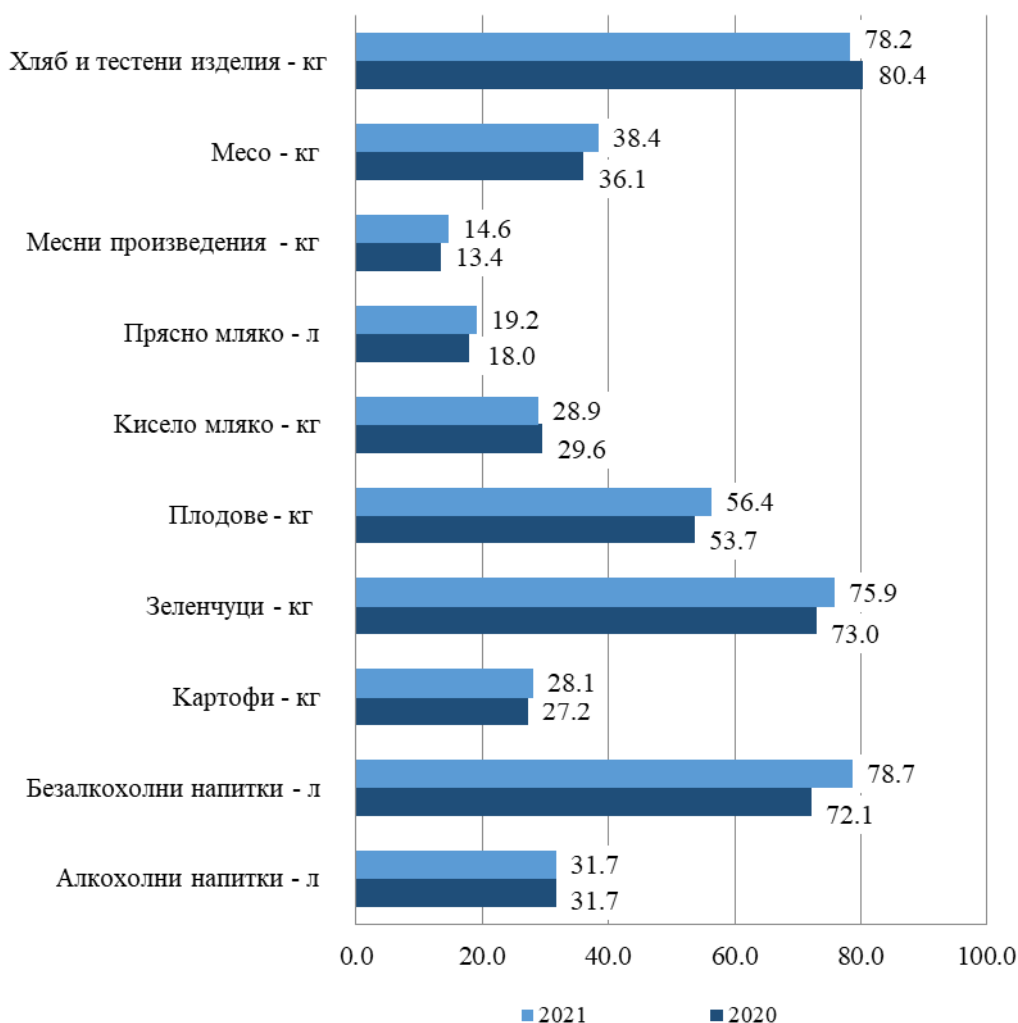

Потребление на домакинствата

През 2021 г. настъпват промени в потреблението на домакинствата спрямо 2020 година. Средно на лице от домакинство намалява консумацията на хляб и тестени изделия с 2.2 кг и на кисело мляко с 0.7 килограма. Увеличава се консумацията на зеленчуци с 2.9 кг, на плодове с 2.7 кг, на месо с 2.3 кг, на месни произведения с 1.2 кг, на прясно мляко с 1.2 л, на безалкохолни напитки с 6.6 литра.

На годишна база потреблението средно на лице от домакинство на алкохолни напитки остава без промяна - 31.7 литра.

Фиг. 6. Потребление на основни хранителни продукти средно на лице от домакинство

Покупателна способност¹ на домакинствата

Покупателната способност на домакинствата се увеличава през 2021 г. спрямо 2020 г. при повечето от основните хранителни продукти. Най-много е нараснала покупателната способност при картофите, яйцата, ябълките и свинското месо.

4. Покупателна способност на домакинствата, изчислена чрез паричния доход средно на лице

Стоки	Мярка	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Хляб бял	кг	3287	3557	3646	3817	3988	4218	4155	4055	4213	4230
Ориз	кг	1774	2048	2061	2070	2163	2382	2550	2743	2694	2706
Фасул зрял	кг	1404	1329	1060	1172	1358	1421	1527	1666	1663	1728
Картофи	кг	5730	4877	5386	5959	5736	6209	6675	5580	6620	7507
Домати	кг	2650	3072	2693	2699	2745	2834	2856	2915	3022	3088
Краставици	кг	2585	2833	2756	2627	2820	3003	2941	3080	3174	3231
Пиперки	кг	3095	3479	3078	2926	3272	3329	3078	3383	3391	3329
Ябълки	кг	3118	3453	3618	3674	3867	4004	3934	4566	4138	4558
Грозде	кг	3287	4262	3338	3817	3521	4004	3645	4295	4399	4302
Мляко прясно	л	3118	3379	3362	3417	3595	3785	3883	4106	4138	4223
Мляко кисело	кг	2186	2402	2347	2407	2515	2657	2725	2851	2921	3026
Сирене	кг	770	820	787	808	806	810	817	845	834	873
Кашкавал	кг	394	419	412	440	458	468	489	520	540	580
Свинско месо	кг	562	608	631	699	741	756	819	836	814	952
Месо от птици	кг	940	986	985	1040	1115	1217	1311	1426	1404	1431
Малотрайни колбаси	кг	746	814	810	856	892	932	989	1027	983	1036
Трайни колбаси	кг	360	384	374	388	397	410	425	438	430	462
Яйца	бр.	16308	20570	22571	22209	24310	23025	23764	27204	28963	31904
Захар	кг	1945	2342	3139	3541	3191	3454	4753	5061	5001	5245
Млечни масла	кг	418	417	409	421	432	385	346	389	460	477

Жилища, жилищни условия и снабденост със стоки за дълготрайна употреба

През 2021 г. в собствено жилище живеят 90.8% от домакинствата, а 5.5% ползват жилище, без да плащат наем. В жилища под наем живеят 3.7% от наблюдаваните домакинства - 2.5% на свободен и 1.2% на общински наем. Второ жилище притежават 8.0% от домакинствата.

В жилища, построени преди 1990 г., живеят 92.2% от домакинствата, като 69.6% са изградени в периода 1961 - 1990 година. Преди 1961 г. са построени 22.6%, а след 1990 г. - 7.9% от жилищата.

¹ Покупателната способност на домакинствата е количеството стоки от даден вид, което може да се купи с паричния доход средно на лице от домакинство, ако същият се изразходва изцяло за покупката на тази стока през съответната година.

65.2% от домакинствата в страната живеят в дву- и тристайни жилища (70.4% в градовете и 49.7% в селата). В по-големи жилища (с четири и повече стаи) живеят 23.3% от домакинствата в градовете и 48.3% в селата.

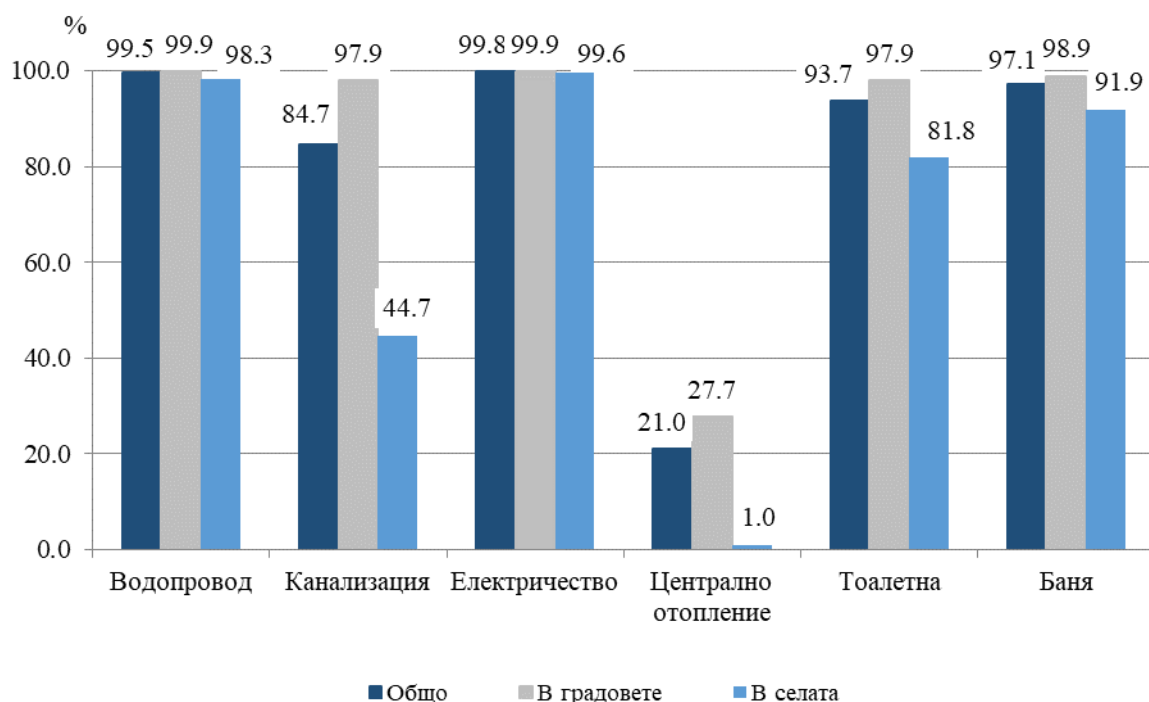
Гаражи имат 23.4% от домакинствата в страната (20.1% в градовете и 33.3% в селата).

С електричество, вода, канализация, баня и тоалетна в жилищата разполагат 82.5% от домакинствата. Има съществени различия в благоустроеността на жилищата в градовете и селата. Централна канализация имат 44.7% от жилищата в селата, докато в градовете този процент е 97.9%.

Тоалетна вътре в жилището имат 81.8% от домакинствата в селата и 97.9% в градовете.

С централно отопление (парно или газ) са 21.0% от жилищата в страната, съответно 27.7% в градовете и 1.0% в селата.

Фиг. 7. Относителен дял на жилищата с водопровод, канализация, електричество, централно отопление, баня и тоалетна в жилището по местоживеене

Автомобили имат 56.2% от наблюдаваните домакинства, като 5.7% притежават два и повече автомобила. Не могат да си позволят да закупят и поддържат автомобил по финансови причини 8.3% от домакинствата, а 35.4% са заявили, че нямат необходимост от лека кола.

От предметите за дълготрайна употреба най-разпространен е телевизорът - притежават го 99.4% от домакинствата, а 32.7% имат по два и повече телевизора.

На второ място е хладилната техника - 99.3% от домакинствата в страната (99.7% в градовете и 98.3% в селата) имат хладилник и/или фризер.

Автоматична перална машина притежават 96.2% от домакинствата, 1.8% не могат да си позволят този уред по финансови причини, а 2.0% смятат, че нямат необходимост.

Без телефон (стационарен или мобилен) са 1.1% от домакинствата. Само стационарен телефон имат 1.6%, а 85.1% - само мобилен (преобладават тези с два и повече мобилни телефона). Двата вида телефони (стационарен и мобилен) притежават 12.2% от наблюдаваните домакинства.

Фиг. 8. Относителен дял на домакинствата, притежаващи предмети за дълготрайна употреба, по местоживеене

С компютри разполагат 55.2% от домакинствата (61.9% в градовете и 35.0% в селата), а 40.5% преценяват, че нямат необходимост от компютър в дома.

Наличие на интернет връзка в жилището имат 67.4% от домакинствата в страната. В градовете домашен интернет има в 73.5% от жилищата, а в селата - в 48.8%. Посочили, че нямат необходимост от интернет връзка в дома си, са 30.6% от домакинствата.

Климатизи притежават 46.0% от домакинствата, а 17.2% не могат да си закупят такава техника поради липса на финансови средства. 36.8% от домакинствата в страната са заявили, че нямат необходимост от климатик.

Методологични бележки

Данните са получени от **тримесечното** наблюдение на домакинските бюджети. Наблюдението е репрезентативно, като се използва случайна извадка от домакинства.

Обикновено домакинство образуват две или повече лица, които живеят в едно жилище или в част от жилище, хранят се заедно и имат общ бюджет, независимо от това дали имат роднински връзки помежду си. Домакинство е и едно лице, което живее самостоятелно, храни се отделно и има свой отделен бюджет.

Колективните домакинства не са обект на изучаване на домакинските бюджети.

Основните показатели за доходите, разходите и потреблението се оценяват **тримесечно и годишно** и се представят под формата на средни величини и относителни дялове.

Доходите на домакинствата в пари и натура включват доходите на всички членове на домакинството от: работна заплата, пенсии, самостоятелна заетост, обезщетения за безработни, социални помощи и други. Включват се и други доходи, общи за домакинството, като регулярните или еднократните трансфери от други домакинства и продажбите на имущество.

Разходите на домакинствата включват разходите за храна, напитки, тютюневи изделия, жилище (вода, електроенергия, отопление, обзавеждане и поддържане), транспорт, съобщения, здравеопазване, данъци, социални осигуровки и други.

Потребителският разход включва разходите на домакинствата за стоки и услуги съгласно международната Класификация на индивидуалното потребление по цели (COICOP).

Потреблението средно на лице от домакинство представлява количествата консумирани хранителни продукти и напитки при домашни условия и не включва консумацията в заведения за обществено хранене.

Покупателната способност на домакинствата представлява количеството стоки от даден вид, което може да се купи с паричния доход средно на лице от домакинство, ако същият се изразходва изцяло за покупката на тази стока през съответната година.

Подробна информация за наблюдението на домакинските бюджети и резултатите от него е публикувана на сайта на НСИ - <http://www.nsi.bg/>, в рубриката „Доходи, разходи и потребление на домакинствата“ и в Информационната система „Инфостат“.